

Convertibilitatea monedara si evolutia ei

Convertibilitate - însușire legală a unei monede de a putea fi preschimbată cu o altă monedă în mod liber prin vânzare și cumpărare pe piață, în sensul că nu există restricții nici cu privire la suma de preschimbă, nici la scopul preschimbării – plăți pentru tranzacții curente sau mișcări de capital – și nici la calitatea celui care efectuează preschimbarea: rezident al țării în care se efectuează operația sau nerezident.

Monedă – piesă de metal (aur, argint, cupru etc) care se prezintă în general sub formă de disc plat și servește ca mijloc de circulație, de plată și eventual de teaurizare. Spre deosebire de bani, nu este un termen generic, ci se referă la un anumit fel de bani și anume la piesele de metal cu valoare proprie deplină sau inferioară valorii nominale.

Piața trebuie să permită o confruntare permanentă a cererii și ofertei și să comunice cu piețele străine. Interesul pentru convertibilitate poate fi formulat astfel:

- a) prin convertibilitate se creează premisele determinării exacte a eficienței comerțului exterior în ansamblu și a fiecărei tranzacții în parte și pe plan mai general, a întregii producții a țării.
- b) ca urmare a convertibilității, produsele țării se află într-o concurență reală cu produsele celorlalte țări, îmbunătățirea activității de producție, creșterea productivității muncii, ridicarea nivelului tehnic, calitativ și estetic al produselor sînt stimulate.
- c) convertibilitatea face posibilă restructurarea permanentă a economiei prin dezvoltarea producției sectoarelor și produselor celor mai eficiente cerute la export.
- d) din punct de vedere financiar, convertibilitatea contribuie la realizarea echilibrului valutar-financiar, moneda națională putînd fi utilizată - desigur vremelnic și în anumite limite – pentru acoperirea unor eventuale dezechilibre ale balanțelor plăților.
- e) cursurile valutare în general și valoarea monedei naționale în special sunt puse pe o bază economică, ele rezultînd din cererea și oferta de pe piața valutară. Trecerea la convertibilitate poate fi deci considerată ca fiind un rezultat al atingerii unui nivel mai înalt de dezvoltare și eficiență economică și totodată ca un instrument de perfecționare a relațiilor comerciale și financiare internaționale în scopul lărgirii și diversificării schimburilor economice.

Convertibilitatea înlesnește comerțul cu străinătatea și creșterea eficienței acestuia. O țară cu monedă convertibilă poate face comerț cu toate celelalte țări, pe piețele unde obține cel mai mare avantaj. Cu toate acestea, puține țări au putut introduce convertibilitatea liberă. În perioada interbelică, numeroase țări au trebuit să renunțe la convertibilitate din cauza condițiilor economice potrivnice. România nu a avut monedă convertibilă decât **3 ani**: 1929-1932. După cel de-al doilea război mondial, convertibilitatea a devenit unul din principiile fundamentale sistemului monetar internațional din 1944. Cele mai importante state vest-europene au trecut însă la convertibilitate de-abia în 1958.

În viața economică și în vocabularul de specialitate, convertibilitatea și-a făcut apariția odată cu crearea bancnotelor.

Întrucât la origine bancnota a derivat din chitanța eliberată de bancher clientului care depunea la el o cantitate de aur din motive de securitate și comoditate, acest instrument a păstrat multă vreme caracterul de angajament subscris de banca emitentă de a plăti la cerere, în monede de aur, suma înscrisă pe bilet, deoarece biletul nu era altceva decât un reprezentant al aurului. **Această însușire a bancnotei de a fi oricând transformabilă în aur a fost denumită convertibilitate.** Ea a emanat deci din concepția că bancnota este emisă și circulă **în locul** aurului.

În accepția clasică, convertibilitatea s-a efectuat prin urmare în aur (sau argint în cazul etalonului argint). Sistemele monetare bazate pe aur sau argint, precum și pe bimetalism, așa cum funcționau înainte de 1914, prevedeau obligația necondiționată a băncii de emisiune de a achita prezentatorilor de bancnote, oricare ar fi fost ei – rezidenți sau nerezidenți – suma în metal corespunzătoare valorii nominale a bancnotelor prezentate și conținutului de metal prețios stabilit prin lege pentru unitatea monetară respectivă.

La acest capitol, putem menționa faptul că convertibilitatea face parte din noțiunile și instituțiile care au cunoscut importante modificări de conținut. Astfel: pe vremea când sistemele monetare naționale se bazau pe etalonul aur, pe etalonul argint sau pe bimetalism, **convertibilitatea** însemna dreptul deținătorului unei sume în bancnote de a pretinde în schimb de la banca emitentă cantitatea de aur (argint) corespunzătoare valorii nominale a bancnotelor și conținutului de metal stabilit prin lege pentru unitatea monetară respectivă. Convertibilitatea era asigurată prin stocul de acoperire (aur, valută) deținut obligatoriu de bancă, care reprezenta a doua garanție a emisiunii, alături de garanția principală a portofoliului de scont.

Este de la sine înțeles că în condițiile etalonului aur, moneda națională era convertibilă și în valute în sensul că deținătorul putea obține preschimbarea ei în valuta oricărei alte țări la cursul oficial, paritar, adică la raportul dintre conținuturile de aur ale monedelor în cauză. Această convertibilitate în

valută era însă subsidiară: ea deriva în mod logic din convertibilitatea în aur, singura care avea un caracter definitiv pentru moneda națională a unei țări.

Pentru a face față operațiilor de convertire, băncile de emisiune erau obligate prin legea lor constitutivă să-și formeze și să mențină o rezervă de aur, a cărei mărime fusese stabilită, pe baza experienței, la 25-40% din suma bancnotelor aflate în circulație. Rezerva era denumită *stocul de acoperire* a bancnotelor. În unele legi monetare, în rezervă erau cuprinse și valute.

În România, legea “pentru înființarea unei bănci de scont și circulațiune” din 17/29 aprilie 1880 a stabilit că “Banca Națională a României” are privilegiul de a ”emite bilete de bancă la purtător. Suma biletelor în circulațiune va fi reprezentată prin valori lesne de realizat. Banca va trebui să aibă o rezervă metalică de o treime din suma biletelor emise”. Într-un alt articol al legii de înființare se arată că “biletele vor fi plătite la prezentare, la biroul băncii, în aur sau în monedă națională de argint”.

Așadar, bancnotele Băncii Naționale erau convertibile în aur sau argint, banca fiind obligată în acest scop să aibă o rezervă metalică echivalentă cu o treime din suma bancnotelor emise.

La început, legătura monedelor de hârtie cu metalul monetar se realiza prin păstrarea în depozitele băncii emitente a aurului, ca activ de bilanț, în timp ce moneda de hârtie reprezenta o obligație a băncii față de viitorii posesori de bilete de bancă. În această perioadă s-a menținut convertibilitatea, moneda de hârtie fiind preschimbată la cerere în aur. Convertibilitatea internă a monedelor de hârtie este limitată și după 1933 este exclusă definitiv, moneda de hârtie și moneda de cont rămânând singurele forme de monedă în circulație.

Evoluția convertibilității

Fiind la început un mecanism intern al economiei, prin care se echilibra cantitatea de monedă de hârtie cu moneda-marfă (aurul), convertibilitatea a devenit în prezent o verigă de pătrundere a monedei naționale în circuitul internațional, parcurgând un proces de transformări succesive, căpătând în fiecare fază a evoluției trăsături specifice.

a) Convertibilitatea în condițiile etalonului aur

Banca emitentă are obligația să achite la prezentarea bancnotelor suma în aur monedă corespunzătoare atât în valori nominale, cât și conținutului de metal prețios (valoare paritară).

Convertibilitatea era liberă, nelimitată, se realiza relativ automat, asigura menținerea echilibrelor între nevoile economiei și bancnotele puse în circulație.

Treptat, banca nu a mai putut asigura stocul de acoperire în depozitele sale (25-40% din valoarea bancnotelor în circulație), trecându-se la convertibilitatea limitată și apoi la convertibilitatea bancnotelor în aur lingouri, accesibilă doar celor care dispuneau de sume mari de bancnote.

b) Convertibilitatea aur-devize

Dispariția convertibilității aur, în condițiile sistemului aur-devize, a imprimat mecanismului convertibilității un nou conținut, exprimat prin următoarele trăsături specifice:

- convertibilitatea se realiza într-o valută, convertibilă la rîndul ei în aur;
- banca de emisiune deține în depozitul său valuta de rezervă accesibilă deținătorului de monedă națională, la cursul oficial;
- aurul aparține băncii străine care a emis valuta de rezervă (convertibilitatea oficială între autoritățile publice);
- cursurile sunt supuse unor fluctuații continue și multiple, în funcție de cererea și oferta pe piață (dispar punctele aurului).

c) Convertibilitatea actuală a monedelor naționale

Trecerea la cursurile flotante, renunțarea la convertibilitatea oficială, nu dispensează decât parțial băncile de obligația de convertire, banca de emisiune intervenind adesea pe piață pentru a susține cursul, altfel spus, pentru a garanta, cel puțin potențial, dreptul general de procurare de valută de pe piață și de folosire liberă a acesteia pentru a efectua plăți și tranzacții cu partenerii străini.

În acest sens, convertibilitatea reprezintă capacitatea unor monede de a circula liber pe plan internațional, capacitate garantată de puterea de cumpărare cu care fiecare economie înzestrează propria monedă, adică gama de bunuri și servicii ce poate fi procurată în orice moment cu moneda respectivă.

În principiu, fiecare îară subordonează convertibilitatea unei anumite politici monetare care protejează interesele naționale, manifestîndu-se printre altele, ca un mijloc de liberalizare a schimburilor comerciale externe. În acest sens, în relațiile de curs de schimb, moneda națională poate fi subevaluată sau supraevaluată. Susținerea cursului se realiza în cadrul unor mecanisme de echilibrare în cadrul cărora, în funcție de raportul valoric între export și import este utilizată valuta de rezervă sau valuta vizată de interesele statale.

Dacă se consideră optim un anumit curs al unor moede străine față de moneda națională, fie acesta C_s , vor exista două situații:

dacă $E < I \Rightarrow I = E + \text{valută}$

dacă $E > I \Rightarrow I + \text{valută} = E$.

Mecanismele de echilibrare se circumscriu deci relațiilor dintre cererea și oferta de valută, fiind o reeditare a mecanismelor specifice existenței punctelor aurului.

a) Convertibilitatea în condițiile etalonului aur-monedă

Ca noțiune și ca operațiune bancară, convertibilitatea a apărut deci în condițiile etalonului aur, mai precis în condițiile etalonului aur-monedă. În această etapă, convertibilitatea a fost de tip *individualist*, în sensul că ea reprezenta mijlocul prin care un deținător de bancnote putea verifica în permanență capacitatea băncii de emisiune de a face dovada concretă a caracterului reprezentativ al bancnotei. Totodată, convertibilitatea constituia o posibilitate de obținere de la această bancă a aurului sau a anumitor valute ca mijloc de plată în străinătate.

În cadrul sistemului bănesc bazat pe etalonul aur, convertibilitatea nu avea însă numai scopul de a dovedi populației că bancnota este echivalentă cu aurul, deci că aurul poate fi obținut oricând în schimbul ei, sau de a procura anumite instrumente de plată. Ea mai deținea o funcție deosebit de importantă, aceea de a menține echilibrul dintre masa banilor în circulație și nevoile de bani ale economiei. Dacă masa banilor depășea la un moment dat aceste nevoi, bancnotele începeau să se deprecieze, provocând o pagubă deținătorilor. Pentru evitarea pagubei, o parte din deținătorii de bancnote le converteau în aur, singura marfă care avea preț fix (banca de emisiune era obligată să efectueze oricând convertirea potrivit conținutului legal de aur al unității monetare). Prin convertire, o cantitate de bancnote se înapoia la bancă, degrevând circulația, iar aurul era teaurizat. Invers, dacă numerarul în circulație se rărea, o parte din aurul teaurizat era scos din teaur și predat băncii pentru a se obține bancnote, deoarece puterea de cumpărare a bancnotelor, prin rărirea lor, crescuse. Aceste bancnote reintrau în circulație, completând nevoile de numerar.

Importanța convertibilității în regimul etalonului aur mai era determinată și de rolul acesteia în formarea cursurilor valutare. Debitorul putea plăti în aur sau în valute nu numai în funcție de cele stabilite cu creditorul, dar și în funcție de conveniență. Același privilegiu avea și creditorul. Atunci când cursul valutar creștea din cauza unei cereri masive de valute la un moment dat, pentru debitor putea deveni mai avantajos să convertească moneda națională în aur și să expedieze aurul creditorului străin. În felul acesta, cursul valutilor nu putea crește peste paritatea legală plus cheltuielile de ambalare, asigurare și transport necesitate de plata în aur. Această limită superioară a fluctuației cursului valutar, determinată de convertibilitate, a fost numită *punctul de aur superior*, de la care plata nu mai avea sens să se facă în valută, ci se efectua prin ieșire de aur din țară. Invers, cursul valutar nu putea scădea sub limita de intrare a aurului în țară, deci sub *punctul de aur inferior*, de la care beneficiarul intern al unei plăți din străinătate prefera să ceară să i se facă plata în aur, suportând el cheltuielile accesorii. Mecanismul spontan al “punctelor de aur” a asigurat o stabilitate relativă a cursurilor valutare până în anul 1914, adică până la declanșarea primului război mondial.

În condițiile capitalismului monopolist, convertibilitatea liberă și nelimitată a bancnotelor în aur a încetat să mai funcționeze. Convertibilitatea, evident, nu poate fi asigurată de băncile de emisiune decât în proporția stocului de aur de care acestea dispun. Dacă semnele valorii circulă în cantități superioare nevoilor economiei, semnele valorii se depreciază față de aur, potrivit legii circulației bănești, astfel încât posesorii lor au interesul să le convertească în aur. Dacă principiul convertibilității ar rămâne în vigoare, rezervele de aur ale băncii de emisiune s-ar epuiza repede, constrângând banca să înceteze operațiile de convertire.

În capitalismul monopolist, resursele de emisiune ale băncilor centrale sunt însă folosite pe scară largă pentru acoperirea uriașelor cheltuieli militare. Aceste cheltuieli, îndeosebi cele determinate de marile comenzi de stat făcute la organizațiile monopoliste pentru furnituri militare, plătite cu prețuri ridicate, constituie un factor esențial de dezechilibru bugetar. Deficitele bugetare devenite cronice sunt acoperite prin diferite expediente financiare, între care și împrumuturile la banca centrală. Bancnotele emise pentru nevoile statului depășesc mult nevoile curente ale economiei și, ca atare, se depreciază, îndemnând pe deținători să ceară convertirea la banca de emisiune. Pentru a evita epuizarea rezervelor lor de aur, băncile suspendă sau limitează, cu acordul statului, convertibilitatea bancnotelor.

În România, la începutul primului război mondial, convertibilitatea nu a fost suspendată de drept, cu toate emisiunile Băncii Naționale efectuate pentru finanțarea nevoilor de război ale statului, pentru a nu se provoca o reacțiune nefavorabilă pe piață. Atunci însă când, la două zile după declararea mobilizării generale, un cetățean s-a prezentat la bancă și a solicitat preschimbarea unei bancnote în aur, banca a refuzat. Adresându-se tribunalului, Ministerul Justiției a dat instanței ordin să respingă acțiunea. Acest ordin a constituit prima măsură a guvernului în sensul suspendării convertibilității. În 1917, printr-o convenție încheiată între Ministerul Finanțelor și Banca Națională, banca a fost autorizată să suspende convertibilitatea.

b) Convertibilitatea în condițiile etalonului aur-lingouri

După primul război mondial a apărut – așa cum s-a arătat – o altă formă de etalon aur, *etalonul aur-lingouri* (engl. *gold bullion standard*). În aceste condiții, aurul nu mai circulă efectiv, ci este ținut ca rezervă în tezaurul emitentului de bancnote, sub formă de lingouri. Bancnotele sunt convertibile în aur, însă numai în aceste lingouri, ceea ce limitează în practică dreptul la convertibilitate, de el beneficiind numai deținătorii de sume mari, suficiente pentru a acoperi cel puțin prețul unui lingou (un lingou de aur de uz curent cântărește circa 400 de uncii troy, adică 12,4144 kg). Convertibilitatea în lingouri a fost practică de Anglia și Franța în perioada 1928-1936, iar România a înscris-o în legea de stabilizare monetară din anul 1929, împreună cu alte forme de convertire.

c) Convertibilitatea în condițiile etalonului aur-devize

O altă formă de etalon aur care a apărut după primul război mondial a fost *etalonul aur-devize* (engl. *gold exchange standard*). Bazele acestui etalon au fost puse la Conferința monetară internațională de la Genova (1922), la care au participat reprezentanți a 33 de state. Una din rezoluțiile Conferinței recomanda “încheierea unei convenții internaționale prin care să se limiteze utilizarea aurului, prin păstrarea de disponibilități (valutare, n.n.) în conturile din străinătate”.

Etalonul aur-devize, creat – după cum se vede – în scopul înlocuirii aurului cu valutele în funcția de mijloc de plată internațional, a fost aplicat pe o scară tot mai largă în perioada interbelică și după cel de-al doilea război mondial. Proliferarea a fost îndeosebi urmarea presiunilor exercitate de Comitetul financiar al Societății Națiunilor sub a cărui conducere o serie de state membre au procedat la asanarea situației lor financiare după primul război mondial.

În cadrul acestui sistem, legătura directă dintre bancnotele în circulație și aurul deținut de banca de emisiune este ruptă. Teoretic, banca ar putea fi chiar dispensată de obligația deținerii unei rezerve de aur, deoarece ea nu este dator să convertească bancnotele în aur. În structura circulației bănești se află numai semne bănești: bancnote și bani divizionari confecționați din metale ieftine. Convertirea se efectuează în valute, convertibile la rândul lor în aur. Prin urmare, etalonul aur-devize presupune existența cel puțin a unei monede naționale convertibile în aur, care să servească la convertirea celorlalte monede.

Odată cu trecerea la etalonul aur-devize, conținutul noțiunii de convertibilitate s-a modificat, în sensul că prin el s-a înțeles de atunci înainte numai dreptul deținătorului de bancnote de a cere băncii emitente valuta străină la cursul oficial, precum și de a dispune în mod liber de valuta astfel obținută.

Cu alte cuvinte, convertibilitatea a încetat de a mai fi o operație de verificare a rambursabilității în aur a bancnotelor, un prilej de alegere între o formă de plată și alta, un mecanism de echilibrare a masei monetare față de nevoile de monedă ale economiei, devenind exclusiv un mijloc prin care debitorii față de străinătate își procură la scadență, în schimbul sumei corespunzătoare în moneda națională, valuta străină necesară pentru achitarea datoriei la un curs stabil: cursul oficial (convertibilitatea “reciprocă”).

Etalonul aur-devize constituie o soluție pentru situația în care producția și rezervele de aur nu țin pasul cu dezvoltarea economică.

Această formă obligă băncile de emisiune să-și constituie rezerve în care ponderea principală nu o mai are de obicei aurul, ci valutele și devizele convertibile în aur (lira sterlină și dolarul SUA).

Modificarea conținutului noțiunii de convertibilitate a fost însoțită de precizarea rațiunii pentru care aceasta este adoptată. O țară cu monedă convertibilă se presupune că are o monedă stabilă, ținând seama de faptul că banca efectuează convertibilitatea la paritate, deci la un curs fix (sau în cel mai rău caz la un curs cunoscut). O țară cu o asemenea monedă va putea face comerț cu toate celelalte țări, având capacitatea de a preschimba liber moneda proprie cu orice altă monedă, deci de a cumpăra și vinde pe orice piață, mai precis pe acea piață pe care obține cel mai mare avantaj.

Concomitent, convertibilitatea s-a restrâns atât din punct de vedere geografic, cât și în timp, din cauza dificultății crescînde de menținere a stabilității monetare. Astfel, în perioada interbelică, numeroase țări au renunțat la convertibilitate.

Trebuie de observa că în condițiile etalonului aur-devize:

– caracterul reprezentativ al monedei este mai estompat, deoarece aurul în care se efectuează eventual convertirea finală nu mai aparține băncii emitente, ci unei bănci străine (s-a arătat că în cadrul etalonului aur-devize, convertibilitatea are loc în valute străine convertibile la rîndul lor în aur);

– din momentul în care convertibilitatea directă în aur nu mai este posibilă, dispar limitele de fluctuație a cursurilor valutare între cele două “puncte ale aurului”. Ca urmare, cursurile sunt supuse, teoretic, unei variații infinite, în funcție de evoluția la rîndul ei infinită a cererii și ofertei de pe piață. În aceste condiții, convertibilitatea recirpocă la un curs stabil, oficial nu este realizabilă decît atunci cînd cursul pieței este sensibil apropiat de cursul oficial. În asemenea cazuri, solicitantul de valută străină nici nu are nevoie să efectueze operația de convertire la banca de emisiune, deoarece va putea obține valuta, la același curs, de la oricare bancă autorizată să efectueze vânzări-cumpărări de valute.

În ipoteza în care, din motive diferite, cursul de piață al valurilor are tendința să depășească nivelul cursului oficial, regimul convertibilității propriu-zise impune băncii de emisiune să intervină pe piață, vînzînd valutele prea solicitate sau cumpărînd pe cele prea mult oferite, în scopul echilibrării cererii și ofertei și al menținerii pe această cale a cursului pieței aproximativ la nivelul cursului oficial.

Dacă posibilitățile băncii nu-i permit să facă față situației, statul respectiv suspendă convertibilitatea oficială a monedei naționale. Există în continuare două posibilități: sau va fi introdus un regim restrictiv al plăților în străinătate, în cadrul căruia echilibrul între vânzări și cumpărări de valute va fi realizat pe cale administrativă sau tranzacțiile vor fi lăsate să se efectueze liber la cursul pieței (curs *flotant*), fără nici o influență exterioară. În acest ultim caz, echilibrul între cererea și oferta de valute se va stabili pe piață prin realizarea unui curs de echilibru.

Restabilirea convertibilității în practică: cadru general

După cum se poate constata, restabilirea convertibilității după cel de-al doilea război mondial, în cadrul trasat prin sistemul monetar internațional din 1944, a fost caracterizată printr-o serie de limitări, atât din punctul de vedere național, cât și din cel geografic, și al beneficiarilor și al destinației sumelor de convertit.

În practică, dacă facem abstracție de dolarul SUA, a cărui evoluție sub aspectul convertibilității va fi examinată mai departe, monedele principalelor țări capitaliste au devenit reciproc convertibile abia la sfârșitul anului 1958, după o perioadă de tranziție de mai mult de un deceniu de la intrarea în vigoare a sistemului monetar internațional. În această perioadă, principalii indicatori economici au arătat o îmbunătățire a condițiilor necesare pentru trecerea la convertibilitate.

Trecerea la convertibilitate a fost însoțită, firește, de desființarea restricțiilor comerciale și reducerea restricțiilor valutare.

Prima monedă europeană care a încercat să treacă – fără succes – la convertibilitate după cel de-al doilea război mondial a fost lira sterlină (15 iulie 1947), în aplicarea unei clauze a acordului prin care SUA acordau un împrumut Marii Britanii. Perioada de convertibilitate a lirei sterline a durat foarte puțin: la 21 august 1947, operațiile au fost suspendate. Principala cauză a insuccesului a constat în neîndeplinirea de către Marea Britanie a condițiilor economice și financiare cerute pentru restabilirea deplină a convertibilității în tranzacțiile curente. Învățămintele trase de pe urma acestei nereușite au fost că trecerea la convertibilitate nu poate avea ca singură bază un act normativ, ci ea trebuie să constituie “o măsură firească, răspunzând realităților situației”.

Înainte de lichidarea de fapt a sistemului monetar internațional, în 1971, numai circa o treime din statele membre ale FMI aveau monedă convertibilă, ceea ce înseamnă că două treimi încă se mai prevalau de dispozițiile art. 14 al statutului Fondului.

Dintre principalele state capitaliste, numai patru practicau o convertibilitate generală (în sensul larg al termenului), adică atât pentru rezidenți, cât și pentru nerezidenți, precum și pentru orice fel de plăți curente și de capital: SUA, Canada, Elveția și RF Germania. Alte țări (Anglia, Italia, Olanda) limitau dreptul de convertibilitate la deținătorii nerezidenți de sume în monedă națională (*convertibilitate externă*), însă pentru orice fel de plăți. În Franța, Belgia și Luxemburg, convertibilitatea avea un caracter extern și era valabilă numai pentru plățile curente. Același regim, cu unele diferențe de nuanță, a existat și în Austria, Danemarca, Norvegia, Suedia și Japonia. Din această multitudinea de situații rezultă că principiul renunțării la restricții și discriminări nu a putut fi aplicat pe plan general.

În ce privește convertibilitatea oficială, între autoritățile monetare, aceasta are ca scop reglarea multilaterală a soldurilor balanței de plăți, deci echilibrarea financiară a balanței. În practică, această modalitate de corectare a dezechilibrelor de balanță a fost folosită destul de rar, dezechilibrele fiind lichidate în general prin transferul de disponibilități particulare și convertirea lor pe piață.

Convertibilitatea celorlalte sume, după cum s-a arătat, nu a mai fost efectuată de banca centrală – așa cum se întâmpla în cadrul convertibilității “clasice” –, ci de piața valutară, compusă din băncile care efectuează în mod curent vânzări și cumpărări libere de valută, la vedere și la termen. Intervenția băncii centrale pe piața valutară se reducea în această situație la momentele în care ea devenea necesară pentru menținerea cursului valutar înăuntrul limitelor admise de statutul FMI peste și sub paritatea monetară (inițial, plus sau minus 1%, iar începând cu 18 decembrie 1971, plus sau minus 2,25%) și consta în vânzarea de valută străină atunci când cursul ei pe piață avea tendința să crească, precum și în cumpărarea de valută atunci când acest curs avea tendința să scadă.

Pentru a putea interveni pe piața valutară, fiecare bancă centrală dispunea de o rezervă de mijloace de plată internaționale, compusă din aur, valute (îndeosebi dolari SUA, aceștia fiind “valuta de rezervă” a sistemului), drepturi speciale de tragere (DST) etc.

Cazul dolarului

În cadrul reglementărilor arătate, privind funcționarea sistemului monetar internațional, precum și în viața practică, dolarul SUA a avut o poziție distinctă de aceea a monedelor celorlalte țări capitaliste în problema convertibilității.

În anul 1944, la crearea sistemului monetar internațional prin acordurile de la Bretton Woods, dolarul era singura monedă convertibilă în aur, la prețul de 35 dolari uncia, stabilit în 1934. Datorită acestei însușiri, bazate pe forța economică a SUA, rămasă intactă în cursul celui de-al doilea război mondial, precum și pe cea mai mare acumulare de aur monetar din întreaga istorie a capitalismului (24,6 miliarde de dolari în anul 1949, la prețul de 35 dolari uncia), dolarul a fost ales ca singură monedă de rezervă în cadrul sistemului și pus pe picior de egalitate cu aurul, reprezentând unica legătură efectivă a banilor din sistem cu aurul. Această situație s-a menținut până la 15 august 1971, dată când convertibilitatea în aur a dolarului a fost desființată.

Trebuie menționat că această convertibilitate nu era ceea ce se înțelegea pe timpul etalonului aur, deoarece ea avea loc numai în condițiile art. 4 din statutul FMI. Acesta prevedea, așa cum s-a arătat, convertirea soldurilor de dolri numai la cererea deținătorilor oficiali, adică a băncilor centrale, cu excluderea altor deținători interni și externi.

În ce privește convertibilitatea reciprocă pe piață a dolarului, aceasta a fost o caracteristică permanentă a lui, în sensul că orice deținător de dolari avea posibilitatea să obțină în schimb alte valute, la un curs apropiat de paritate. Dar și în acest caz, situația dolarului era diferită de aceea a monedei altor țări, deoarece Banca Federală de Rezerve din SUA era sigura bancă centrală din lumea țărilor cu monedă convertibilă care nu era obligată să intervină pe piața valutară pentru menținerea cursului monedei naționale în limitele admise de statutul FMI.

Și în acest domeniu restrâns se poate deci constata poziția dominantă, exclusivă, rezervată dolarului în cadrul sistemului monetar internațional din 1944. În ipoteza în care dolarul ar fi scăzut față de alte valute, nu Sistemul federal de rezerve din SUA, ci băncile centrale din țările cu valutele în cauză erau obligate să mențină raportul valoric pe piață al acestor valute față de dolar. Ele trebuiau deci să cumpere dolari pe piață atât timp cât era necesar pentru a susține cursul valutei americane și astfel să restabilească echilibrul cursurilor în limitele admise.

Oficial, faptul că SUA erau scutite de intervenția pe piața valutară pentru menținerea cursului dolarului a fost motivat prin convertibilitatea în aur a acestei monede.

Bibliografie

Gheorghe Manolescu – “Moneda și ipostazele ei”, București, 1996

Constantin Kirițescu – “Moneda – mică enciclopedie”

Constantin Kirițescu – “Relații valutare-financiare internaționale”

Vasile Turliuc, Vasile Cocriș – “Monedă și credit”, Iași, 1997

Silviu Cerna – “Sistem monetar și politică monetară”